Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (neljäs jaosto)

17 päivänä joulukuuta 2015*

Ennakkoratkaisupyyntö — Oikeudellinen yhteistyö yksityisoikeudellisissa asioissa — Asetus (EY) N:o 805/2004 — Riitauttamattomia vaatimuksia koskeva eurooppalainen täytäntöönpanoperuste — Vahvistamisen edellytykset — Velallisen oikeudet — Tuomion uudelleentutkiminen

Asiassa C-300/14,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka hof van beroep te Antwerpen (Antwerpenin muutoksenhakutuomioistuin, Belgia) on esittänyt 16.6.2014 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 20.6.2014, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Imtech Marine Belgium NV

vastaan

Radio Hellenic SA,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (neljäs jaosto),

toimien kokoonpanossa: kolmannen jaoston puheenjohtaja L. Bay Larsen, joka hoitaa neljännen jaoston puheenjohtajan tehtäviä, sekä tuomarit J. Malenovský, M. Safjan (esittelevä tuomari), A. Prechal ja K. Jürimäe,

julkisasiamies: P. Cruz Villalón,

kirjaaja: A. Calot Escobar,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— Belgian hallitus, asiamiehinään C. Pochet, J.-C. Halleux ja L. Van den Broeck,

— Puolan hallitus, asiamiehenään B. Majczyna,

— Portugalin hallitus, asiamiehinään L. Inez Fernandes ja E. Pedrosa,

— Euroopan komissio, asiamiehinään G. Wils ja A.-M. Rouchaud-Joët,

kuultuaan julkisasiamiehen 8.9.2015 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

* Oikeudenkäyntikieli: hollanti.

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee riitauttamattomia vaatimuksia koskevan eurooppalaisen täytäntöönpanoperusteen käyttöönotosta 21.4.2004 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 805/2004 (EUVL L 143, s. 15) 19 artiklan 1 kohdan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat Imtech Marine Belgium NV (jäljempänä Imtech Marine), jonka kotipaikka on Belgiassa, ja Radio Hellenic SA (jäljempänä Radio Hellenic), jonka kotipaikka on Kreikassa, ja jossa on kyse Imtech Marinen hakemuksesta sellaisen yksipuolisen tuomion vahvistamisesta asetuksessa N:o 805/2004 tarkoitetuksi eurooppalaiseksi täytäntöönpanoperusteeksi, joka koskee velkasaatavaa sopimussakkoineen ja viivästyskorkoineen.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

Asetus N:o 44/2001

3 Tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 22.12.2000 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 44/2001 (EYVL 2001, L 12, s. 1) 34 artiklan 2 alakohdassa säädetään, että tuomiota ei tunnusteta, ”jos tuomio on annettu poisjäänyttä vastaajaa vastaan eikä haastehakemusta tai vastaavaa asiakirjaa ole annettu tiedoksi vastaajalle niin hyvissä ajoin ja siten, että vastaaja olisi voinut valmistautua vastaamaan asiassa, paitsi jos vastaaja ei ole hakenut tuomioon muutosta, vaikka olisi voinut niin tehdä”.

Asetus N:o 805/2004

4 Asetuksen N:o 805/2004 johdanto-osan 10–14, 18 ja 19 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”(10) Kun jäsenvaltion tuomioistuin on antanut riitauttamatonta vaatimusta koskevan tuomion velallisen osallistumatta menettelyyn, on luopuminen asian tutkimista koskevista menettelyistä täytäntöönpanevassa jäsenvaltiossa erottamattomasti yhteydessä siihen ja riippuvainen siitä, että vastaajan puolustautumisoikeuksien suojalla on riittävät takeet.

(11) Tässä asetuksessa pyritään edistämään perusoikeuksia, ja siinä otetaan huomioon erityisesti Euroopan unionin perusoikeuskirjassa [(jäljempänä perusoikeuskirja)] tunnustetut periaatteet. Asetuksella pyritään erityisesti takaamaan perusoikeuskirjan 47 artiklassa tunnustetun oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä koskevan oikeuden kunnioittaminen kaikilta osin.

(12) Olisi säädettävä tuomioon johtavia menettelyjä koskevat vähimmäisvaatimukset, jotta voidaan varmistaa, että velallinen saa riittävän ajoissa ja siten, että hänen on mahdollista valmistautua vastaamaan asiassa, tiedon häntä koskevasta oikeudenkäynnistä, hänen aktiiviselle oikeudenkäyntiin osallistumiselleen asetettavista vaatimuksista kyseisen vaatimuksen riitauttamiseksi sekä osallistumatta jättämisen seurauksista.

(13) Koska jäsenvaltioiden välillä on eroja riita-asioissa noudatettavaa menettelyä ja erityisesti asiakirjojen tiedoksiantoa koskevien sääntöjen osalta, näiden vähimmäisvaatimusten määrittelyn on oltava täsmällistä ja yksityiskohtaista. Varsinkaan mitään tiedoksiantotapaa, joka perustuu oikeudelliseen olettamukseen näiden vähimmäisvaatimusten täyttymisestä, ei voida pitää riittävänä, jotta tuomio voitaisiin vahvistaa eurooppalaiseksi täytäntöönpanoperusteeksi.

(14) Kaikki tämän asetuksen 13 ja 14 artiklassa luetellut tiedoksiantotavat ovat sellaisia, että niiden perusteella syntyy joko täysi varmuus (13 artikla) tai hyvin suuri todennäköisyys (14 artikla) siitä, että vastaanottaja on saanut tiedoksi annetun asiakirjan. Jälkimmäisessä tapauksessa tuomio olisi vahvistettava eurooppalaiseksi täytäntöönpanoperusteeksi ainoastaan, jos tuomiojäsenvaltiolla on käytössä asianmukainen järjestelmä, jonka mukaisesti velallisella on tietyin edellytyksin oikeus pyytää tuomion täydellistä uudelleentutkimista 19 artiklassa säädetyin ehdoin sellaisissa poikkeuksellisissa tapauksissa, joissa vastaanottaja ei ole saanut asiakirjaa siitä huolimatta, että 14 artiklaa on noudatettu.

– –

(18) Keskinäinen luottamus lainkäyttöön jäsenvaltioissa antaa jäsenvaltion tuomioistuimelle perusteet katsoa, että kaikki eurooppalaiseksi täytäntöönpanoperusteeksi vahvistamisen edellytykset ovat täyttyneet siten, että tuomio voidaan panna täytäntöön kaikissa muissa jäsenvaltioissa ilman, että menettelyä koskevien vähimmäisvaatimusten asianmukaista noudattamista tutkitaan uudelleen siinä jäsenvaltiossa, jossa tuomio on määrä panna täytäntöön.

(19) Tämä asetus ei velvoita jäsenvaltioita mukauttamaan kansallista lainsäädäntöään asetuksessa vahvistettuihin vähimmäisvaatimuksiin. Se kannustaa tähän antamalla mahdollisuuden tehokkaampaan ja nopeampaan tuomioiden täytäntöönpanoon muissa jäsenvaltioissa vain siinä tapauksessa, että nämä vähimmäisvaatimukset täytetään.”

5 Asetuksen 6 artiklan, jonka otsikko on ”Eurooppalaiseksi täytäntöönpanoperusteeksi vahvistamisen edellytykset”, 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltiossa annettu riitauttamatonta vaatimusta koskeva tuomio on tuomion antaneelle tuomioistuimelle milloin tahansa tehtävästä hakemuksesta vahvistettava eurooppalaiseksi täytäntöönpanoperusteeksi, jos

a) tuomio on täytäntöönpanokelpoinen tuomiojäsenvaltiossa; ja

b) tuomio ei ole ristiriidassa asetuksen (EY) N:o 44/2001 II luvun 3 ja 6 jaksossa säädettyjen toimivaltasääntöjen kanssa; ja

c) tuomioistuinmenettely tuomiojäsenvaltiossa on ollut III luvussa säädettyjen vaatimusten mukainen, kun kyse on tämän asetuksen 3 artiklan 1 kohdan b tai c alakohdassa tarkoitetusta riitauttamattomasta vaatimuksesta; ja

d) tuomio on annettu siinä jäsenvaltiossa, jossa velallisella on asetuksen (EY) N:o 44/2001 59 artiklassa tarkoitettu kotipaikka, jos

— kyse on tämän asetuksen 3 artiklan 1 kohdan b tai c alakohdassa tarkoitetusta riitauttamattomasta vaatimuksesta, ja

— vaatimus liittyy kuluttajan tekemään sopimukseen, jonka ei voida katsoa kuuluvan tämän elinkeinoon tai ammattiin, ja

— velallinen on kuluttaja.”

6 Asetuksen N:o 805/2004 9 artiklassa, jonka otsikko on ”Eurooppalaisen täytäntöönpanoperusteen vahvistavan todistuksen antaminen”, säädetään seuraavaa:

”1. Eurooppalaisen täytäntöönpanoperusteen vahvistava todistus annetaan käyttämällä liitteessä I olevaa vakiolomaketta.

2. Eurooppalaisen täytäntöönpanoperusteen vahvistava todistus annetaan tuomion kielellä.”

7 Asetuksen N:o 805/2004 10 artiklassa, jonka otsikko on ”Eurooppalaisen täytäntöönpanoperusteen vahvistavan todistuksen oikaisu tai peruuttaminen”, säädetään seuraavaa:

”1. Tuomion antaneelle tuomioistuimelle tehdystä hakemuksesta eurooppalaisen täytäntöönpanoperusteen vahvistava todistus

a) oikaistaan, jos tuomio ja todistus ovat keskenään ristiriidassa asiavirheen vuoksi;

b) peruutetaan, jos todistus on annettu selkeästi virheellisin perustein tässä asetuksessa vahvistetut vaatimukset huomioon ottaen.

2. Eurooppalaisen täytäntöönpanoperusteen vahvistavan todistuksen oikaisuun tai peruuttamiseen sovelletaan tuomiojäsenvaltion lainsäädäntöä.

3. Eurooppalaisen täytäntöönpanoperusteen vahvistavan todistuksen oikaisua tai peruuttamista koskeva hakemus voidaan tehdä käyttämällä liitteessä VI olevaa vakiolomaketta.

4. Eurooppalaisen täytäntöönpanoperusteen vahvistavan todistuksen antamiseen ei voida hakea muutosta.”

8 Asetuksen 13 artiklassa, jonka otsikko on ”Tiedoksianto, johon liittyy velallisen vastaanottotodistus”, säädetään seuraavaa:

”1. Haastehakemus tai vastaava asiakirja on oltava annettu tiedoksi velalliselle jollakin seuraavista tavoista:

a) henkilökohtainen tiedoksianto, mikä osoitetaan velallisen allekirjoittamalla vastaanottotodistuksella, johon on merkitty vastaanottopäivä;

b) henkilökohtainen tiedoksianto, mikä osoitetaan tiedoksiannon suorittaneen toimivaltaisen henkilön allekirjoittamalla asiakirjalla, jossa todetaan, että velallinen on vastaanottanut asiakirjan tai kieltäytynyt vastaanottamasta sitä ilman laillista perustetta, ja johon on merkitty tiedoksiantopäivä;

c) postitiedoksianto, mikä osoitetaan velallisen allekirjoittamalla ja palauttamalla vastaanottotodistuksella, johon on merkitty vastaanottopäivä;

d) sähköinen tiedoksianto, esimerkiksi telekopioitse tai sähköpostitse, mikä osoitetaan velallisen allekirjoittamalla ja palauttamalla vastaanottotodistuksella, johon on merkitty vastaanottopäivä.

2. Kutsu oikeuden istuntoon on oltava annettu tiedoksi velalliselle 1 kohdan mukaisesti tai suullisesti aiemmassa samaa vaatimusta käsittelevässä oikeuden istunnossa, jolloin kutsusta on oltava maininta kyseisen aiemman oikeuden istunnon pöytäkirjassa.”

9 Asetuksen N:o 805/2004 14 artiklassa, jonka otsikko on ”Tiedoksianto, johon ei liity velallisen vastaanottotodistusta”, säädetään seuraavaa:

”1. Haastehakemuksen tai vastaavan asiakirjan ja oikeuden istuntoon saapumista koskevan kutsun antaminen velalliselle tiedoksi voi olla tehty myös jollakin seuraavista tavoista:

a) henkilökohtainen tiedoksianto velallisen kotiosoitteessa henkilölle, joka asuu samassa taloudessa kuin velallinen tai työskentelee siellä;

b) jos velallinen on itsenäinen ammatinharjoittaja tai oikeushenkilö, henkilökohtainen tiedoksianto velallisen liiketiloissa henkilölle, joka työskentelee velallisen palveluksessa;

c) asiakirjan toimittaminen velallisen postilaatikkoon;

d) asiakirjan toimittaminen postitoimistoon tai toimivaltaisten viranomaisten haltuun ja tätä koskevan kirjallisen ilmoituksen toimittaminen velallisen postilaatikkoon, jos kirjallisessa ilmoituksessa on selkeä maininta siitä, että kyse on tuomioistuinasiakirjasta tai siitä, että ilmoitus vastaa oikeusvaikutuksiltaan tiedoksiantoa ja käynnistää määräaikojen kulumisen;

e) postitiedoksianto ilman 3 kohdan mukaista todistusta, mikäli velallisen osoite on tuomiojäsenvaltiossa;

f) sähköinen tiedoksianto, mistä on osoituksena tiedoksiannon toimittamisen automaattinen vahvistus, mikäli velallinen on etukäteen nimenomaisesti hyväksynyt tämän tiedoksiantotavan.

2. Tätä asetusta sovellettaessa 1 kohdan mukainen tiedoksianto on sallittu vain, jos velallisen osoite on varmuudella tiedossa.

3. Edellä 1 kohdan a–d alakohdan mukaisesti suoritettu tiedoksianto on todistettava:

a) tiedoksiannon toimittaneen toimivaltaisen henkilön allekirjoittamalla asiakirjalla, jossa ilmoitetaan:

i) käytetty tiedoksiantotapa, ja

ii) tiedoksiantopäivä, ja

iii) jos asiakirja on annettu tiedoksi muulle henkilölle kuin velalliselle, kyseisen henkilön nimi ja hänen suhteensa velalliseen,

tai

b) edellä 1 kohdan a ja b alakohdan osalta tiedoksiannon vastaanottaneen henkilön antamalla vastaanottotodistuksella.

10 Asetuksen 19 artiklassa, jonka otsikko on ”Uudelleentutkimista poikkeuksellisissa tapauksissa koskevat vähimmäisvaatimukset”, säädetään seuraavaa:

”1. Sen lisäksi, mitä 13–18 artiklassa säädetään, tuomio voidaan vahvistaa eurooppalaiseksi täytäntöönpanoperusteeksi vain, jos velallisella on tuomiojäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti oikeus pyytää tuomion tutkimista uudelleen siinä tapauksessa, että

a) i) haastehakemus tai vastaava asiakirja tai tarvittaessa kutsu saapua oikeuden istuntoon on annettu tiedoksi jollakin 14 artiklassa säädetyllä menettelyllä, ja

ii) tiedoksiantoa ei velallisesta riippumattomista syistä ole suoritettu riittävän ajoissa siten, että velallinen on voinut valmistautua vastaamaan asiassa;

tai

b) velallinen ei ole voinut vastustaa vaatimusta ylivoimaisen esteen tai hänestä riippumattomien poikkeuksellisten olosuhteiden vuoksi,

edellyttäen että hän toimii kummassakin tapauksessa viipymättä.

2. Tämä artikla ei rajoita jäsenvaltioilla olevaa mahdollisuutta sallia tuomion uudelleen tutkiminen 1 kohdassa mainittuja väljemmin ehdoin.”

11 Asetuksen N:o 805/2004 21 artiklassa, jonka otsikko on ”Täytäntöönpanon epääminen”, säädetään seuraavaa:

”1. Täytäntöönpanevan jäsenvaltion toimivaltaisen tuomioistuimen on velallisen pyynnöstä evättävä täytäntöönpano, jos eurooppalaiseksi täytäntöönpanoperusteeksi vahvistettu tuomio on ristiriidassa jossain toisessa jäsenvaltiossa tai kolmannessa maassa

a) samaa asiaa koskevan ja samojen asianosaisten välillä aikaisemmin annetun tuomion kanssa, ja

b) aikaisempi tuomio on annettu täytäntöönpanevassa jäsenvaltiossa tai se täyttää ne edellytykset, jotka ovat tarpeen sen tunnustamiselle täytäntöönpanevassa jäsenvaltiossa, ja

c) tähän ristiriitaan ei ole vedottu eikä siihen ole voitu vedota tuomiojäsenvaltion tuomioistuinmenettelyssä.

2. Tuomiota tai sen vahvistamista eurooppalaiseksi täytäntöönpanoperusteeksi ei niiden sisältämän asiaratkaisun osalta saa missään tapauksessa ottaa uudelleen tutkittavaksi täytäntöönpanevassa jäsenvaltiossa.”

12 Asetuksen 30 artiklassa, jonka otsikko on ”Oikaisevia menettelyjä, kieliä ja viranomaisia koskevat tiedot”, säädetään seuraavaa:

”1. Jäsenvaltioiden on ilmoitettava komissiolle

a) 10 artiklan 2 kohdassa tarkoitetusta oikaisu- ja peruuttamismenettelystä ja 19 artiklan 1 kohdassa tarkoitetusta uudelleentutkimismenettelystä;

_ _”

Belgian oikeus

13 Belgian oikeudenkäyntimenettelystä annetun lain (code judiciaire) 50 §:ssä säädetään seuraavaa:

”Preklusiivisia määräaikoja ei voida lyhentää eikä pidentää edes asianosaisten suostumuksella, ellei määräajan menettäminen perustu laissa säädettyihin olosuhteisiin.

Jos 1048, 1051 ja 1253 quater §:n c ja d kohdassa säädettyjen valituksen ja takaisinsaannin määräajat alkavat kuitenkin tuomioistuimen lomakauden aikana ja päättyvät silloin, määräaikoja pidennetään uuden työvuoden viidenteentoista päivään asti.”

14 Kyseisen lain 55 §:ssä säädetään seuraavaa:

”Silloin, kun laissa säädetään, että asianosaiselle, jolla ei ole kotipaikkaa eikä asuinpaikkaa eikä prosessiosoitetta Belgiassa, myönnettyjä määräaikoja on pidennettävä, pidennys on seuraava:

1 15 päivää silloin, kun asianosainen asuu Belgian rajavaltiossa tai Ison-Britannian [ja Pohjois-Irlannin] yhdistyneessä kuningaskunnassa;

2 30 päivää silloin, kun hän asuu toisessa Euroopan maassa, ja

3 80 päivää silloin, kun hän asuu muussa osassa maailmaa.”

15 Lain 860 §:ssä säädetään seuraavaa:

”Siitä riippumatta, mikä menettelymääräys on jätetty täyttämättä tai mitä menettelymääräystä ei ole täytetty sääntöjenmukaisella tavalla, oikeudenkäyntitoimea ei saada todeta pätemättömäksi, ellei sen pätemättömäksi toteamisesta ole nimenomaisesti säädetty laissa.

Muutoksenhakukeinojen käyttämiselle asetetut määräajat ovat preklusiivisia.

Muut määräajat ovat preklusiivisia ainoastaan laissa säädetyissä tapauksissa.”

16 Lain 1047 §:ssä säädetään seuraavaa:

”Yksipuoliseen tuomioon voidaan hakea takaisinsaantia, jollei laissa ole toisin säädetty.

_ _”

17 Oikeudenkäyntimenettelystä annetun lain 1048 §:ssä säädetään seuraavaa:

”Jollei ylikansallisissa ja kansainvälisissä määräyksissä määrätyistä määräajoista muuta johdu, takaisinsaannin hakemiselle asetetun määräajan pituus on kuukausi 792 §:n 2 ja 3 momentin mukaisesta tuomion tiedoksiantamisesta lukien.

Jos asianosaisella, joka ei saapunut oikeuden istuntoon, ei ole koti- tai asuinpaikkaa tai prosessiosoitetta Belgiassa, takaisinsaannin hakemiselle asetettua määräaikaa pidennetään 55 §:n mukaisesti.”

18 Oikeudenkäyntimenettelystä annetun lain 1051 §:ssä säädetään seuraavaa:

”Jollei ylikansallisissa ja kansainvälisissä määräyksissä määrätyistä määräajoista muuta johdu, valituksen tekemiselle asetetun määräajan pituus on kuukausi 792 §:n 2 ja 3 momentin mukaisesta tuomion tiedoksiantamisesta lukien.

Kyseinen määräaika lasketaan siitä päivästä, jona tuomio on annettu tiedoksi myös tiedoksiantoa vaatineelle osapuolelle.

Jos jollakin asianosaisella, jolle tuomio on annettu tiedoksi tai joka on vaatinut tuomion tiedoksiantamista, ei ole koti- tai asuinpaikkaa tai prosessiosoitetta Belgiassa, valituksen tekemiselle asetettua määräaikaa pidennetään 55 §:n mukaisesti.

_ _”

Pääasian tosiseikat ja ennakkoratkaisukysymykset

19 Imtech Marine suoritti Radio Hellenicille erilaisia palveluja, joista tämän oli maksettava 23 506,99 euroa. Imtech Marinen yleisten sopimusehtojen mukaan maksun laiminlyöntitapauksissa on maksettava 10 prosentin suuruinen sopimussakko ja vuotuinen 12 prosentin suuruinen viivästyskorko.

20 Radio Hellenic ei useista kehotuksista huolimatta täyttänyt maksuvelvoitettaan.

21 Imtech Marine vaati 25.3.2013 tiedoksiannetulla haasteella rechtbank van koophandel te Antwerpenia (Antwerpenin kauppatuomioistuin) velvoittamaan Radio Hellenicin maksamaan erääntyneet saatavat ja tämän velvoitteen sisältämän tuomion vahvistamista asetuksen N:o 805/2004 perusteella eurooppalaiseksi täytäntöönpanoperusteeksi. Kyseinen tuomioistuin otti 5.6.2013 antamassaan tuomiossa kanteen tutkittavaksi ja totesi sen osittain perustelluksi. Radio Hellenic velvoitettiin yksipuolisella tuomiolla maksamaan 23 506,99 euroa 10 prosentin suuruisine sopimussakkoineen ja viivästyskorkoineen. Kyseinen tuomioistuin katsoi kuitenkin, ettei se voi vahvistaa tuomiota eurooppalaiseksi täytäntöönpanoperusteeksi, koska ei ole olemassa mukautettua kansallista lainsäädäntöä.

22 Imtech Marine haki 3.9.2013 muutosta kyseiseen tuomioon ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa. Se vaati valituksessaan, että annettava tuomio vahvistettaisiin asetuksessa N:o 805/2004 tarkoitetuksi eurooppalaiseksi täytäntöönpanoperusteeksi.

23 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa, että kysymys siitä, vastaako Belgian oikeus asetuksen N:o 805/2004 19 artiklan vaatimuksia, antaa tosiasiallisesti aihetta keskusteluun, samoin kuin tuomarin ja kirjaajan tehtävät tuomion eurooppalaiseksi täytäntöönpanoperusteeksi vahvistamisessa. Kansallisen lainsäätäjän laiminlyönti aiheuttaa yksityiselle oikeudellista epävarmuutta. Vaikka asetuksella on välitön oikeusvaikutus, belgialaiset tuomioistuimet näyttävät suhtautuvan tällaisiin vahvistamisiin pidättyvästi.

24 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa erityisesti, että siltä osin kuin kyse on asetuksen N:o 805/2004 19 artiklan 1 kohdassa tarkoitetusta uudelleentutkimismenettelystä, määräaika yksipuolisen tuomion riitauttamiseen voi Belgian oikeuden mukaan päättyä ennen kuin velallisella on mahdollisuus sitä käyttää.

25 Näissä olosuhteissa hof van beroep te Antwerpen (Antwerpenin muutoksenhakutuomioistuin) päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Rikotaanko [SEUT 288 artiklaa] sillä, että [asetusta N:o 805/2004] ei sovelleta välittömästi sen johdosta, että

— Belgian lainsäätäjä on jättänyt saattamatta mainitun asetuksen osaksi Belgian lainsäädäntöä ja

— Belgian lainsäätäjä on – siitä huolimatta, että Belgian lainsäädännössä säädetään takaisinsaannista ja valituksesta – jättänyt sisällyttämättä uudelleentutkimismenettelyä lainsäädäntöön?

2) Jos ensimmäiseen kysymykseen vastataan kieltävästi, miten [asetuksen N:o 805/2004] 19 artiklan 1 kohdassa oleva ’tuomion tutkiminen uudelleen’ on ymmärrettävä, kun otetaan huomioon [unionin] asetuksen välitön oikeusvaikutus? Onko uudelleentutkimismenettelystä säädettävä vain siinä tapauksessa, että kutsun/haastehakemuksen tiedoksianto on tapahtunut mainitun asetuksen 14 artiklassa säädetyllä tavalla, eli siten, ettei siihen liity vastaanottotodistusta? Eikö Belgian lainsäädäntö tarjoa oikeudenkäyntimenettelystä annetun lain 1047 §:n ja sitä seuraavien pykälien mukaisella takaisinsaannilla ja saman lain 1050 §:n ja sitä seuraavien pykälien mukaisella valituksella riittäviä takeita [asetuksen n:o 805/2004] 19 artiklan 1 kohdassa säädettyä uudelleentutkimismenettelyä koskevien edellytysten täyttämiseksi?

3) Tarjoaako Belgian oikeudenkäyntimenettelystä annetun lain 50 §, jonka mukaan saman lain 860 §:n 2 momentissa, 55 §:ssä ja 1048 §:ssä säädettyjä preklusiivisia määräaikoja voidaan pidentää silloin, kun kyse on ylivoimaisesta esteestä tai asianomaisen tahdosta riippumattomista poikkeuksellisista olosuhteista, riittävän suojan [asetuksen N:o 805/2004] 19 artiklan 1 kohdan b alakohdassa tarkoitetussa mielessä?

4) Onko riitauttamattomia vaatimuksia koskevan eurooppalaisen täytäntöönpanoperusteen vahvistaminen lainkäyttöön kuuluva ratkaisu, jota on vaadittava haastehakemuksella? Jos kysymykseen vastataan myöntävästi, onko tuomioistuimen vahvistettava tuomio eurooppalaiseksi täytäntöönpanoperusteeksi ja onko kirjaajan toimitettava täytäntöönpanoperusteen vahvistava todistus?

   Jos kysymykseen vastataan kieltävästi, voiko tuomion vahvistaminen eurooppalaiseksi täytäntöönpanoperusteeksi olla kirjaajan tehtävä?

5) Jos vahvistaminen eurooppalaiseksi täytäntöönpanoperusteeksi ei ole lainkäyttöön kuuluva ratkaisu, voiko hakija, joka ei ole käyttänyt haastehakemusta eurooppalaisen täytäntöönpanoperusteen vahvistamisen vaatimiseen, vaatia jälkikäteen eli ratkaisun tultua lainvoimaiseksi kirjaajalta tuomion vahvistamista eurooppalaiseksi täytäntöönpanoperusteeksi?”

26 Ennakkoratkaisua pyytäneelle tuomioistuimelle esitettiin 7.8.2014 tietopyyntö, johon se vastasi 16.10.2014.

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Ensimmäinen kysymys

27 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin haluaa ensimmäisellä kysymyksellään selvittää, onko asetuksen N:o 805/2004 19 artiklaa, kun se luetaan SEUT 288 artiklan valossa, tulkittava siten, että siinä asetetaan jäsenvaltioille velvollisuus ottaa kansallisessa oikeudessa käyttöön mainitussa 19 artiklassa tarkoitetun kaltainen uudelleentutkimismenettely.

28 Kyseisen asetuksen 19 artiklassa säädetään, että tuomio voidaan vahvistaa eurooppalaiseksi täytäntöönpanoperusteeksi vain, jos velallisella on tuomiojäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti oikeus pyytää tuomion tutkimista uudelleen. Asetuksen N:o 805/2004 johdanto-osan 19 perustelukappaleen mukaan asetus ei kuitenkaan velvoita jäsenvaltioita mukauttamaan kansallista lainsäädäntöään asetuksessa vahvistettuihin menettelyä koskeviin vähimmäisvaatimuksiin, eikä siis ottamaan käyttöön 19 artiklassa tarkoitetun kaltaista erityistä uudelleentutkimismenettelyä.

29 Ainoa seuraus uudelleentutkimismenettelyn puuttumisesta on, kuten itse asetuksen N:o 805/2004 19 artiklassa säädetään, että tuomiota ei voida vahvistaa eurooppalaiseksi täytäntöönpanoperusteeksi viimeksi mainitussa tarkoitetuin edellytyksin.

30 Näissä olosuhteissa ja riippumatta kyseisen asetuksen 30 artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaisesta velvollisuudesta ilmoittaa komissiolle kansalliseen oikeuteen mahdollisesti sisältyvästä uudelleentutkimismenettelystä, jäsenvaltio, joka saman asetuksen mukaisesti päättää olla mukauttamatta lainsäädäntöään, ei riko SEUT 288 artiklaa.

31 Ensimmäiseen kysymykseen on siis vastattava, että asetuksen N:o 805/2004 19 artiklaa, kun se luetaan SEUT 288 artiklan valossa, on tulkittava siten, että siinä ei aseteta jäsenvaltioille velvollisuutta ottaa kansallisessa oikeudessa käyttöön mainitussa 19 artiklassa tarkoitetun kaltaista uudelleentutkimismenettelyä.

Toinen ja kolmas kysymys

32 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin haluaa toisella ja kolmannella kysymyksellään, joita on syytä tarkastella yhdessä, selvittää, mitä edellytyksiä asetuksen N:o 805/2004 19 artiklan 1 kohdassa asetetaan sille, että yksipuolinen tuomio vahvistetaan eurooppalaiseksi täytäntöönpanoperusteeksi.

33 Asetuksen N:o 805/2004 19 artiklan 1 kohdassa säädetään, että artiklan 1 kohdan a ja b alakohdassa tarkoitetuissa tilanteissa tuomio voidaan vahvistaa eurooppalaiseksi täytäntöönpanoperusteeksi vain, jos velallisella on tuomiojäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti oikeus pyytää tuomion tutkimista uudelleen.

34 Asetuksen N:o 805/2004 19 artiklan 1 kohdan a alakohdassa tarkoitetaan tilannetta, jossa haastehakemus tai vastaava asiakirja on annettu tiedoksi jollakin asetuksen 14 artiklassa säädetyllä menettelyllä, mutta tiedoksiantoa ei velallisesta riippumattomista syistä ole kuitenkaan suoritettu riittävän ajoissa siten, että velallinen on voinut valmistautua vastaamaan asiassa.

35 Asetuksen N:o 805/2004 19 artiklan 1 kohdan b alakohdassa tarkoitetaan tilannetta, jossa velallinen ei ole voinut vastustaa vaatimusta ylivoimaisen esteen tai hänestä riippumattomien poikkeuksellisten olosuhteiden vuoksi. Tämä voi koskea myös tilannetta, jossa este on edelleen olemassa siinä vaiheessa, kun kyseessä olevaa tuomiota koskevan muutoksenhaun määräaika alkaa kulua.

36 Vaikka jäsenvaltiot ovat voineet kansallisessa oikeudessaan ottaa käyttöön tuomioiden uudelleentutkimista koskevan menettelyn erityisesti asetuksen N:o 805/2004 19 artiklan 1 kohdan a ja b alakohdassa tarkoitettuja tilanteita varten, ei myöskään ole suljettu pois sitä, että menettelyt, jotka olivat jäsenvaltiossa olemassa ennen kyseisen asetuksen voimaantuloa, mahdollistavat sen, että velallinen vaatii tällaista uudelleen tutkimista. Sanotun rajoittamatta kyseisen asetuksen 30 artiklan 1 kohdan a alakohdassa säädettyä jäsenvaltioiden velvollisuutta ilmoittaa kyseessä olevat menettelyt komissiolle merkitsee SEUT 288 artiklaan perustuva tämän asetuksen kaikkien osatekijöiden sitova luonne, että tuomioistuimen, jonka käsiteltäväksi vahvistamista koskeva hakemus on saatettu, on tutkittava, täyttyykö asetuksen 19 artiklan 1 kohdassa tältä osin säädetty edellytys eli se, että kansallisen lainsäädännön mukaan voidaan tosiasiallisesti ja ilman poikkeuksia pyytää kyseessä olevan tuomion tutkimista uudelleen mainituissa tilanteissa.

37 Kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 24 kohdassa, kyseeseen voivat tulla muutoksenhakukeinot, joissa kunnioitetaan riittävällä tavalla velallisen puolustautumisoikeutta ja oikeutta oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin, jotka mainitaan asetuksen N:o 805/2004 johdanto-osan 10 ja 11 perustelukappaleessa, koska uudelleentutkimismenettelyä ei säännellä unionin oikeudessa ja koska asetuksessa N:o 805/2004 viitataan nimenomaisesti tuomiojäsenvaltion lainsäädäntöön.

38 Perusoikeuskirjan 47 artiklan 2 kohdassa taattujen velallisen puolustautumisoikeuksien ja oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä koskevan oikeuden kunnioittamiseksi on edellytettävä, että jotta kyseessä olevia muutoksenhakukeinoja voitaisiin pitää asetuksen N:o 805/2004 19 artiklan 1 kohdassa – sen johdanto-osan 14 perustelukappaleen valossa tulkittuna – tarkoitettuna uudelleentutkimismenettelynä, niiden on ensiksi mahdollistettava tuomion uudelleentutkiminen kaikilta osin sekä oikeudellisten seikkojen että tosiseikkojen osalta.

39 Toiseksi näiden muutoksenhakukeinojen on mahdollistettava se, että velallinen, joka vetoaa johonkin tämän asetuksen 19 artiklan 1 kohdan a ja b alakohdassa tarkoitetuista tilanteista, voi pyytää uudelleentutkimista niiden tavanomaisten määräaikojen ulkopuolella, jotka kansallisessa oikeudessa on säädetty takaisinsaantikanteen nostamiseksi tai valituksen tekemiseksi tuomiosta. Näin on erityisesti, jos kansallisessa oikeudessa säädetään mahdollisuudesta pidentää näitä määräaikoja siten, että ne alkavat kulua uudelleen aikaisintaan siitä päivästä lukien, jolloin velallisella on ollut tosiasiallinen mahdollisuus saada tieto tuomion sisällöstä tai hakea muutosta.

40 Jotta kansallinen oikeus täyttäisi erityisesti asetuksen N:o 805/2004 19 artiklan 1 kohdan b alakohdassa vahvistetut vaatimukset, siinä on mahdollistettava tällainen määräaikojen pidentäminen sekä ylivoimaisen esteen tapauksessa että velallisesta ja hänen tahdostaan riippumattomien poikkeuksellisten olosuhteiden vuoksi, kun näissä säännöksissä tehdään ero näiden kahden käsitteen välillä.

41 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen esittämät tiedot osoittavat, että Belgian oikeusjärjestyksessä vahvistetaan lähtökohtaisesti kaksi muutoksenhakukeinoa tuomion riitauttamiseksi pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa asiassa, nimittäin takaisinsaanti, joka on erityisesti tarkoitettu yksipuolisten tuomioiden riitauttamiseksi ja josta säädetään oikeudenkäyntimenettelystä annetun lain 1047 §:ssä ja sitä seuraavissa pykälissä, ja valitus, josta säädetään oikeudenkäyntimenettelyssä annetun lain 1050 §:ssä ja sitä seuraavissa pykälissä. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen, jolla ainoana on toimivalta tulkita kansallisen oikeuden säännöksiä, on tehtävä päätelmät edellä 38–40 kohdassa esitetystä asetuksen N:o 805/2004 19 artiklan 1 kohdan tulkinnasta ja ratkaistava, täyttääkö kansallinen lainsäädäntö kyseisessä säännöksessä vahvistetut menettelyä koskevat vähimmäisvaatimukset. Jos näin on ja jos kaikki muut tätä varten asetetut edellytykset täyttyvät, kyseisen tuomioistuimen on suoritettava vahvistaminen.

42 Edellä esitetyn perusteella toiseen ja kolmanteen ennakkoratkaisukysymykseen on vastattava, että asetuksen N:o 805/2004 19 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että jotta yksipuolinen tuomio voidaan vahvistaa eurooppalaiseksi täytäntöönpanoperusteeksi, on tuomioistuimen, jonka käsiteltäväksi tätä koskeva hakemus on saatettu, varmistauduttava siitä, että kansallisessa oikeudessa sallitaan tosiasiallisesti ja ilman poikkeuksia tuomion uudelleentutkiminen kaikilta osin sekä oikeudellisten seikkojen että tosiseikkojen osalta kyseisessä säännöksessä tarkoitetuissa kahdessa tilanteessa ja että kansallisen oikeuden nojalla voidaan pidentää riitauttamatonta vaatimusta koskevan tuomion muutoksenhakua koskevia määräaikoja paitsi silloin, kun kyseessä on ylivoimainen este, myös silloin, kun muut velallisen tahdosta riippumattomat poikkeukselliset olosuhteet ovat estäneet viimeksi mainittua riitauttamasta kyseessä olevaa vaatimusta.

Neljäs ja viides kysymys

43 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin haluaa neljännellä ja viidennellä kysymyksellään, joita on syytä tarkastella yhdessä, selvittää, onko asetuksen N:o 805/2004 6 artiklaa tulkittava siten, että tuomion vahvistaminen eurooppalaiseksi täytäntöönpanoperusteeksi on luonteeltaan lainkäyttöön kuuluva ratkaisu, joka kuuluu näin ollen tuomarin tehtäväksi ja jota on haettava haastehakemuksella.

44 Asetuksen N:o 805/2004 6 artiklan 1 kohdassa säädetään, että hakemus riitauttamatonta vaatimusta koskevan tuomion vahvistamiseksi eurooppalaiseksi täytäntöönpanoperusteeksi on tehtävä tuomion antaneelle tuomioistuimelle, mutta siinä ei täsmennetä, kenellä tässä tuomioistuimessa on toimivalta tällaisen vahvistamisen suorittamiseen.

45 Kun otetaan huomioon asetuksen N:o 805/2004 rakenne, voidaan erottaa toisistaan varsinainen tuomion vahvistaminen eurooppalaiseksi täytäntöönpanoperusteeksi ja asetuksen 9 artiklassa tarkoitettu muodollinen toimi vahvistavan todistuksen antamiseksi. Kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 52 kohdassa, tämä muodollinen toimi sen jälkeen, kun päätös vahvistamisesta eurooppalaiseksi pidätysmääräykseksi on annettu, ei ole välttämättä tuomarin tehtäväksi kuuluva toimi, vaan se voidaan jättää tuomioistuimen kirjaajalle.

46 Varsinainen vahvistaminen sen sijaan edellyttää asetuksessa N:o 805/2004 säädettyjen edellytysten tutkimista tuomioistuimessa.

47 Tuomarin suorittama oikeudellinen luonnehdinta on välttämätön, jotta voidaan arvioida asianmukaisesti – epävarmuuden vallitessa siitä, onko velallisen puolustautumisoikeuksien kunnioittamista ja oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä koskevan oikeuden takaamisen vähimmäisvaatimuksia noudatettu – kansallisia muutoksenhakukeinoja edellä 38–40 kohdassa esitetyn mukaisesti. Lisäksi ainoastaan SEUT 267 artiklassa tarkoitettu tuomioistuin voi unionin tuomioistuimelle osoitettavan ennakkoratkaisupyynnön avulla varmistaa, että asetuksessa N:o 805/2004 vahvistettuja vähimmäisvaatimuksia tulkitaan ja sovelletaan yhdenmukaisesti Euroopan unionissa.

48 Mitä tulee siihen, onko tuomion vahvistamista eurooppalaiseksi täytäntöönpanoperusteeksi haettava haastehakemuksessa, asetuksen N:o 805/2004 6 artiklassa säädetään, että jäsenvaltiossa annettu riitauttamatonta vaatimusta koskeva tuomio on tuomion antaneelle tuomioistuimelle milloin tahansa tehtävästä hakemuksesta vahvistettava eurooppalaiseksi täytäntöönpanoperusteeksi.

49 Lisäksi, kuten julkiasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 56 kohdassa, ei olisi järkevää edellyttää, että vahvistamista olisi joka tapauksessa pyydettävä yhdessä haastehakemuksen kanssa, sillä tuolloin ei vielä voida tietää, tullaanko vaatimusta riitauttamaan ja täyttääkö myöskään kyseisen menettelyn päätteeksi annettava tuomio tarvittavat vaatimukset, jotta se voidaan vahvistaa eurooppalaiseksi täytäntöönpanoperusteeksi.

50 Edellä esitetyn perusteella neljänteen ja viidenteen kysymykseen on vastattava, että asetuksen N:o 805/2004 6 artiklaa on tulkittava siten, että tuomion vahvistaminen eurooppalaiseksi täytäntöönpanoperusteeksi, mitä koskeva hakemus voidaan tehdä milloin tahansa, on jätettävä tuomarin tehtäväksi.

Oikeudenkäyntikulut

51 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (neljäs jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) **Riitauttamattomia vaatimuksia koskevan eurooppalaisen täytäntöönpanoperusteen käyttöönotosta 21.4.2004 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 805/2004 19 artiklaa, kun se luetaan SEUT 288 artiklan valossa, on tulkittava siten, että siinä ei aseteta jäsenvaltioille velvollisuutta ottaa kansallisessa oikeudessa käyttöön mainitussa 19 artiklassa tarkoitetun kaltaista uudelleentutkimismenettelyä.**

2) **Asetuksen N:o 805/2004 19 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että jotta yksipuolinen tuomio voidaan vahvistaa eurooppalaiseksi täytäntöönpanoperusteeksi, on tuomioistuimen, jonka käsiteltäväksi tätä koskeva hakemus on saatettu, varmistauduttava siitä, että kansallisessa oikeudessa sallitaan tosiasiallisesti ja ilman poikkeuksia tuomion uudelleentutkiminen kaikilta osin sekä oikeudellisten seikkojen että tosiseikkojen osalta kyseisessä säännöksessä tarkoitetuissa kahdessa tilanteessa ja että kansallisen oikeuden nojalla voidaan pidentää riitauttamatonta vaatimusta koskevan tuomion muutoksenhakua koskevia määräaikoja paitsi silloin, kun kyseessä on ylivoimainen este, myös silloin, kun muut velallisen tahdosta riippumattomat poikkeukselliset olosuhteet ovat estäneet viimeksi mainittua riitauttamasta kyseessä olevaa vaatimusta.**

3) Asetuksen N:o 805/2004 6 artiklaa on tulkittava siten, että tuomion vahvistaminen eurooppalaiseksi täytäntöönpanoperusteeksi, mitä koskeva hakemus voidaan tehdä milloin tahansa, on jätettävä tuomarin tehtäväksi.

Allekirjoitukset